

Reuniunea învățătorilor

Apare odată în lună.

Proprietar editor: Reuniunea învățătorilor români dela școalele popor. conf. ort. din protopopiatele arădane I—VII.	REDACTOR: IOSIF STANCA	Manuscriptele și corespondența se vor trimite redact. în Rosa, u. p. Marospetres, ct. ul Arad, iar abonamentele casarului Io- llu Groșorean în Galsa-Vilagos.
--	----------------------------------	---

Comitetul de redacție: Dim. Boariu, I. Boria, Traian Mager, Nic. Cristea, Teodor Cherechean, Petru Colțen, Pavel F. Dârlea, Iuliu Groșorean, Teodor Mariș, Ioan Crișan, Iosif Moldovan, Dim. Olariu, D. Popoviciu, George Pleș, Avram Sădean și Petru Vancu.

Abonament: pentru Ungaria 5 coroane. — Străinătate 7 coroane.

Școala muncii.

În veacul nostru în occidentul îndepărtat a primit școala cel mai frumos, cel mai nobil botez: *școala muncii*.

Ideia fundamentală, răsărită în mintea pedagogilor celebri într'o formă primitivă, a trebuit în decursul timpului să preocupe multe capete geniale până ce a ajuns la forma desăvârșită de astăzi.

Toate sistemele de educațiune începând dela popoarele din antichitate până astăzi, toate mijloacele, toate idealurile urmărite în decursul veacurilor sunt cuprinse în esența lor în aceste 2 cuvinte lapidare: *școala muncii*.

Această școală în calea ei triumfală sfarmă munți de piatră, zdrobește portaluri de fer, ruinează temple cladite pe nisip și decăpitează idoli mincinoși, întronând în locul lor pretutindeni instituțiuni bazate pe realitate și adevăr, cu pedestaluri și monumente cladite pe seama noilor apostoli.

Pe unde străbate această școală regenerează totul. Generațiile de oameni sunt mai puternice, mai viguroase, mai oțalite, prin urmare mai acceptabile pentru lupta năprasnică a vieții. Aceasta școală se poate mândri, că ei îi aparține cea mai mare, cea mai nobilă invențiune a veacului prezent: *munca*.

Și, cum să nu cucerească aceasta școală, când în locul ignoranței veacurilor apuse, întronează lumina; în locul pedanteriei, dragostea nefățărîtă; în locul utopiilor de totfelul, copilul? Și cum să nu se extindă cu iuțeala fulgerului, când aceasta școală a ieșit din pervanul fogust al celor patru păreți, sub bolta nemărginită a cerului, unde Dumnezeirea ne vorbește prin mii de guri, și unde miriade de ființe își continuă munca lor neîntreruptă în cea mai perfectă armonie? N'ar fi păcat strigător la cer, ca numai pe copil, să-l izolezi de acest mediu fermecător și datător de viață și să-l înfunzi ca pe un lălhar în pușcărie, care e pentru el cele 4 ziduri reci ale școlii de azi din cele mai multe țări?

Da, lumea pedagogică de astăzi din strălucitul occident s'a convins, că natura este mijlocul cel mai eficace pentru realizarea adevăratei educațiuni. În mijlocul acestei grandioase naturi să petreacă elevul cel mai mult timp *jucându-se, lucrând și învățând*, desvoltându-și astfel în cea mai perfectă armonie facultățile corporale și intelectuale. Natura cu produsele sale e cea mai perfectă carte, din care învață elevul nu numai, cu plăcere, dar și cu cea mai mare ușurință. Iar muzeele, laboratoarele, fabricile formează istoria cea mai perfectă, în care se arată în lumina cea mai adevărată evoluția omenimei.

În aceasta școală, după cum e firesc, există cea mai mare libertate, deoarece libertatea este cerul cel blând, sub care toate prosperează. Libertate în gândire, libertate în acțiune — iată idealul școlii moderne.

În aceasta școală elevul este centrul tuturor preocupărilor, el este idealul urmărit de educator în tot timpul și în tot locul. Educatorul este povățuitorul iscusit, părintele devotat și prietinel adevărat al elevului; iar învățătorul nu mai este sclavul veacurilor trecute, ci omul liber, conștiu de chemarea și de răspunderea, ce o are înaintea lui D-zeu și a oamenilor pentru odraslele încredințate.

Din aceasta libertate indispensabilă, emanează în mod natural roade mănoase pentru omenire. Din rândurile ele-

vilor ies la suprafață tot mai multe *individualități* puternice, prin laborioasa activitate *spontană* ce izvorește din gimnastică, joc, lucru manual și alte discipline și dexterități educative. Pentru educatori are influință binefăcătoare, că le mărește *simțul răspunderii morale*, le cultivă în măsură mai mare *emularea nobilă* și peste tot le potențează *conștiința demnității personale*, tot lucruri atât de indispensabile în educațiune.

Aceste roade sunt atât de firești și atât de evidente, încât nu mai au lipsă de argumentare, când ne gândim numai, că din sclăvie nu pot să izvorească decât lucruri și acțiuni umilitoare. Sclavul ferecat în lanțuri, va săvârși în mod firesc numai lucruri și acțiuni cari îi iartă poziția în care se află. Iar societatea, care a încătușat libertatea indivizilor, să nu uite, că în ultima analiză, s'a pus pe sine în mod involuntar în cea mai cumplită sclăvie!

Poezia populară în colecțiunea lui V. Alexandri.

E adevăr incontestabil, că poporul nostru are o fire poetică. „*Românul e născut poet*“. a zis-o bardul nostru dela Mircești, poetul V. Alexandri. De ce închină firea poporului nostru spre poezie, nu să poate ști! Poate împrejurările climaterice între cari trăiește; poate referințele sociale între marea popoarelor de rasă străină între cari l-a aruncat soarta; poate și alte motive psihice vor fi, cari îl fac să fie ceva deosebit de celelalte popoare. Atât durerile, cât și bucuriile, precum și toate sentimentele mai puternice din decursul veacurilor le-a fixat Romanul, în frumoase versuri, tot alătea mărgăritare prețioase, ale graiului său dulce, cari au izvorit fără îndoială din sufletul său nobil și mare.

Mult timp ar fi fost ascunsă în pulberea vremii această netăgăduită comoară a limbii românești, dacă nu s'ar fi aflat, nu tare de mult, pela mijlocul veacului al 19 un bărbat, care sub influența unei inspirațiuni minunate, a

adunat aceste floricele într'un mănunchiu, publicându-le la anul 1866 sub titlul: „*Poezii populare ale Românilor.*“ Acest bărbat providențial a fost V. Alexandri. El a înțeles mai bine puterea ce rezidă în sufletul poporului nostru, a înțeles farmecul inspirațiunii românești, și a știut mai pe sus de toate, că precum din creațiune poți cunoaște pe creatorul, tot așa din productul psihic poți cunoaște mai bine poporul românesc. Deci, încântat de frumuațea poeziilor populare și ca din ele să facă studiu asupra firii și inteligenții poporului nostru, întru șir de mulți ani s'a ocupat cu colectarea și coordonarea poeziilor populare din țările românești, și i-a succes a aduna într'un prețios volum cele mai frumoase balade și legende, cele mai duiocese cântece improvizate de poporul român, ca tot atâtea scânteii luminoase scăpărate de geniul sufletului românesc.

Dacă vom deschide această colecțiune, vom vedea cum din fiecare vers transpiră spiritul nefalsificat al Romanului, investit cu cele mai nobile însușiri, cari ar face cinste ori-cărei națiuni de pe rotogolul pământului. Vom afla că poporul Român e religios dela fire, ceiace ce dovedește prin o mulțime de versuri în această materie, e evlavios, cu frica lui Dumnezeu, și ține mult la cultul și așezămintele bisericesti. Necercetarea bisericii, dar mai ales nerespectarea Dumnezeirii și lucrarea în zi de sărbătoare, și alte obceiuri rele erau desprețuite în ochii Romanului. Așa în poezia populară Movila lui Burcel, unde Ștefan cel mare, înfruntă pe Șoiman Burcel c'a îndrăznit să plugărească în zi de sărbătoare:

„Să trăești dacă n'ai teamă
Dă-ne nouă bună seamă
Cum de te-ai păcătuit
Să te-upuci de plugărit
Tocma 'n zi de sărbătoare
Tocmai în timp de închinare?“

Nu mai puțin patriotismul, dar mai ales ambiția națională, conțin de descendența sa mobilă românismul și vitejia, sunt trăsături marcante în poezia populară. Așa în poezia «Românii de pe malurile Dunării.»

1852
140
1992

„Fă bădiță piatra 'n zece
La ist mal curând de-i trece,
Că suntem de soi români
Nu suntem de neam străin!“

Și în alt loc în poezia «Roman Grue Grozovanul.»

„Alei mări Han Bătrân
Ori nu știi că sunt „Român“ !

Eată dar o frumoasă însușire, care a făcut pe poporul nostru, să nu se amestece în cursul veacurilor, cu popoarele streine cu cari soartea la adus în nemijlocită atingere.

Nu mai puțin valoroase sunt și alte calități morale cu cari a înzestrat Dumnezeu pe poporul nostru românesc, precum, cinstirea și iubire părinților, și reciproc iubirea de copii, care este atât de clasic fixată în cunoscuta poezie «Nani nani copilași»; pecând castitatea familiară, este o însușire distinctă a românului. Gradele de înrudire în căsătorie, doar nicăiri nu s'a observat atât de scrupulos ca la poporul nostru. Iată în poezia «Soarele și luna», cum respinge o fată, ofertul nelegiuit, al fratelui său de a o lua în căsătorie.

„Alei frate lunate
Trupușor fără păcate
Nu se află adevărat.
Frați să se fi cununat,
Cată-ți tu de cerul tău
Și eu de pământul meu
O'asa a vrut Dumnezeu!“

Sentimentul de dreptate încă este o însușire esențială a poporului nostru românesc. Nerecunoștința în ochii Românului e una din cele mai urite patimi omenești.

Eată cum se exprimă el în poezia «Dolca»

„Inima de vânzător
Și de nemulțumitor
E venin otrăvitor“

Românul nu vatămă pre nimeni. Iar dacă observă că a vatămat pe nedrept pe cineva, nu e lipsit de nobila însușire de a-și cere iertare. Ceia ce se vede și constată din ospitalele cuvinte din poezia «Toma Alimoș»;

„Să trăești Mane fârtate
Dă-ți mânia de pe spate
Și să bem în jumătate“.

În poezia «Codreanu» încă putem afla cu prisosință urma despre altruismul și simțul de milă, ca o frumoasă însușire a poporului nostru. Iată mărturisirea lui «Codreanu,» în citata poezie:

„Eu creștin n'am omorît
Cât în țară am voinicit,
Vre-un creștin de întâlneam
Averile-i împărțiam.“

iar în alt loc

„Unde vedeam săracul
I-mi ascundeam baltașul
Și-i dam bani de cheltuială
Și haine de primeneală“

Pe lângă aceste calități nobile mai sus atinse, are poporul nostru o mulțime de alte însușiri frumoase, cari le putem scoate din poeziile sale satirice. Nu este popor înzestrat de Dumnezeu cu un spirit de observație atât de fin, ca poporul nostru românesc. Românul e glumeț dela fire, dar gluma lui nu vatâmă ci distrează, satira lui nu supără ci îndreaptă. Subiectul astor fel de poezii sunt de regulă unele dispoziții mai mult, sau mai inconveniente ca uritul, fala prea mare, lenea ș. a., cari sunt combătute de popor în nevinovatele sale poezii satirice inofensive, de un umor sănătos. Așa ca exemplu voi aminti aci un pasagi din poezia populară «Trandafir cu două flori», unde se combate lenea unei nurori;

„Nora merge la fântână
Cu cămașa socrii în mână
Na'ți-o soacră, că-i spulată
S'o agată pe-o nua
Câniî hărăe la ea.“

- Tot așa e satirisată e femeia leneșă, care-și da fuiorul în sat să-l toarcă, pentru ouă și făină, în poezia următoare.

„Dar fiiorul cum s'a tors?
Coborînd pe scară 'n jos
Cu trei ouă de găină
Și cu sacul de făină“

Astfel avem multe poezii populare, ca tot atâtea produse spontane ale geniului Românesc; avem o mulțime de doine, cântece improvizate de popor în oarele lui de suferințe; avem hore, izbucnite din pieptul său în oarele sale de bucurie, avem cântece bătrânești, balade și legende, tot atâtea produse spirituale de o mare gingășie, dintre cari multe pentru frumuseța lor rară a fost traduse și scoase la lumină în limbi străine. Toate aceste dovedesc, că neamul nostru în decursul veacurilor, și-a avut partea sa de bucurie, de întristare și de înălțare. Și toate produsele sale sufletești, mijlocite de aceste împrejurări, ne face apoi să credem cu măestru V. Alexandri, nu numai că «Românul e născut poet,» ci tot odată să avem nădejde de a pași cu o mândrie legitimă în viitor.

Pecica rom. la 29 Aprilie 1911.

Efrem Moldovan.
Învățător.

Ce te legeni, codrule?

(Poezie de M. Eminescu.)

Scopul: a face cunoscută în liniamente generale viața marelui poet precum și opera lui.

Mijloacele: opera lui Eminescu, intuiția internă.

Anunțarea țânței: vom învăța despre unul dintre cei mai mari poeți ai neamului nostru, despre M. Eminescu!

I. Analiza. Despre care poet am învățat în oarele trecute? (despre V. Alexandri). Ce poezie am învățat mai pe urmă dela el? («Sfârșit de toamnă»).

Note biografice: Nu mai demult ca acum 24 ani trăia în România unul dintre cei mai mari poeți ce a avut cândva neamul românesc: M. Eminescu.

M. Eminescu s'a născut în anul 1850 în Botoșani. Învăță la școala primară și la gimnaziul din Cernăuți, mai

târziu la gimnaziul din Blaj. Dela 1870 învătă în Viena Berlin. A fost revizor (inspector) școlar și redactor la «Timpul». A murit în București în anul 1889.

Eminescu ca tânăr s'a îndeletnicit cu literatura. În tinerețe a călătorit mult prin țările locuite de Români, de unde adună poezii populare. El a scris poezii mai ales pentru clasa cultă. În poeziile lui e cântată eu multă măiestrie: dragostea, iubirea de țară și de natură. A scris și câte-va poezii în formă populară de toată frumusețea cum e și poezia: «Ce te legeni, codrule?» pe care o învățăm astăzi. Ascultați!

II. Sinteza: *Ce te legeni, codrule?*

*Ce te legeni, codrule
Fără ploaie, fără vânt
Cu crengile la pământ
— De ce nu m'ași legână
Dacă trece vremea mea!
Ziua scade, noaptea crește
Și frunzișul se rărește
Bate vântul frunza în dungă
Cântăreții mi-i alungă;
Bate vântul dintr'o parte
Iarna-i ici vara-i departe,
Și de ce să nu mă plec!
Dacă pasările trec!*

*Peste vârf de rămurele
Trec în stoluri rândunele
Ducând gândurile mele
Și norocul meu cu ele.
Și se duc pe rând pe rând
Zarea lumii întunecânc;
Și se duc ca clipele
Scuturând aripele,
Și mă lasă pustiit,
Vestegit și amorțit
Și cu doru-mi singurel
Să mă'ngân noaptea cu el!*

Aprofundarea în materii: Pe ce locuri petrece mai ales Românul? (pe locuri muntoase, printre codrii). Dinaintea căror popoare s'a adăpostit Românul prin codrii? (dinaintea popoarelor sălbatice). Năvălesc și astăzi pela noi popoare sălbatice? (nu) Dar pentru ce-i place și astăzi a trăi prin codri? (pentru că duce o viață mai liniștită). Ce'l desmeardă aici? (păsările și cântecile lor).

Care-i titlul poeziei? («Ce te legeni, codrule?») când începe să se legene codrul? (toamna târziu) ce fel de zicere e titlul poeziei? (z. întrebătoare) cine întreabă cu zicerea aceasta? (Românul) Pe cine întreabă Românul? (codrul) Pentru ce îl întreabă Românul? (pentru că se leagănă și să frământa).

Să vedem ce-i răspunde codrul? cum sunt codrii peste eamnă? (goi de frunză). Ce să întâmplă cu codrii primăvara? (infrunzesc). Ce să întâmplă cu ei toamna târziu? (să despoaie de frunză) când începe să scadă ziua? (toamna) Ce cade toamna târziu pe pământ? (brumă) Ce să întâmplă cu frunzele după ce se lasă bruma? (cad jos) Ce face vântul cu ele? (le poartă dintr'un loc într'altul) Unde să duc pasările călătoare toamna? (în țări mai calde) Pentru ce să duc ele dela noi, ce presimțesc ele? (că vine earna). Cum rămâne deci codrul fără ele? (pustiu). Să vedem cum pleacă pasările?

Pleacă oare pasările una câte una? (nu, ci mai multe la oaltă) Adecă? (în stoluri) Pentru ce pleacă în stoluri? (că să nu le fie urit) și încă pentru ce? (ca să se apere mai apere mai bine de dușmani). Pe unde zboară ele când pleacă în țări străine? (pe sus pela vârful arborilor). Cum să simte codrul rămas fără cântăreți? (nenorocit). Pleacă toate pasările deodată? (nu, ci pe rând) când pleacă ele, cum rămâne zarea în urma lor? (intunecată) Ce zbor au pasările, mai ales rândunelele? (zbor foarte repede) Cum înțelegem deci când zice poetul? «și să duc ca clipele» (că zboară foarte repede) și ce observăm numai când zboară? (că scutură numai din aripi). Pentru ce zice codrul că rămâne «pusliit» repede? (pentru că e lipsit de cântecul paserilor) Pentru ce zice că e «vestejit»? (pentru că e lipsit de verdeață). Dar pentru ce zice că e «amorțit»? (pentru că se apropie gerul, earna). Până când va fi codrul tot așa pustiu? (până la primăvară). Ce se va întâmpla atunci? (va înverzi din nou, și pasările earăși să vor întoarce și-l vor dezmerda cu cântecile lor) Cu ce se mângâie deci codrul? (cu gândul acesta).

III. Asociația: Cu care poezie din V. Alexandri sămănă poezia aceasta? (cu «Sfârșit de toamnă») Ce e descrisă în poezia aceia? (emigrarea pasărilor, bruma, căderea frunzelor, nori cei grei, vântul cel aspru etc).

IV. Sistemizarea: Să vedem care-i cuprinsul poeziei!

1) Ce întreabă Românul? Pentru ce te legeni și te

frământați iubite codrurile? Că doară nici ploaia cea grea, nici vântul cel puternic nu-ți pleacă crengile la pământ?

2) Ce răspunde codrul? Cum să nu mă leagă și să nu mă frământ iubitul meu tovarăș, că doar vezi bine că cade brumă groasă; vântul î-mi scutură frunzele la pământ; pasările rînd pe rînd mă părăsesc; zilnic văd trecând peste mine stoluri stoluri în zbor repede. Până la primăvară rămân pustiu, resled și înghețat. Rămâne să mă mîngăi numai cu dorul de a ne vedeă la primăvară.

Iubiților! Poezia aceasta să și cîntă. Popoarele cele vechi aveau un instrument muzical cu coarde, la care îi ziceau *liră*; de aceia și noi la poeziile cari să și cîntă le zicem: *poezii lirice*.

V. Aplicarea: Ce simțim noi când să naște cineva la casă? (bucurie) Ce simțim noi când moare cineva la casă? (durere, întristare). Ce simțim noi primăvara? (bucurie) Ce simțim noi toamna? (întristare). Ce face codrul (natura) peste eamnă? (să odihnește) Cum să simte omul după odihnă? (mai tare, întinerit) Bine-i că codrul (natura) odihnește peste eamnă? (Bine) Pentru ce? (pentru ca în primăvara viitoare să înceapă lucrarea sa cu mai mare putere.)

I. S.

Cea dintâie gramatică românească, ca manual de școală — alui Radu Tempea 1797.

de **Traian Mager.**

(urmare și sfârșit)

Cuprinsul gramaticii. Se estinde pe 209 pagini octav mic. La început pe 5 foi este *prefața*. Incepând din nou cu pagina 1. tractează pe rînd: *Etimologia*, *Sintaxa* și *Ortografia*. Vom vorbi pe rînd despre fiecare parte separat.

Prefața. Părerile asupra cărții sale și le exprimă aici. Tot în prefață ne spune cum și-a alcătuit gramatica sa zicând: „Vedeave-i iubite cetitorule chipul împărțirii acestii Gramatici. Am întocmit-o după sistema Normalicească, din care prea lesne toată cuprinderea ei în tabelă pre o față în scurt să poate arătă ucenicilor, din care mai multă deslușire și înlesnire la alte învățături le va veni. Așis-

derea după chipul întocmirii acestia după ce ucenicii în scurtă vreme vor dobândi temeinica măiestrie, ori Gramatica latinească, ori germanicească (nemțească) cu aleasă deșteptare vor putea a o pricepe și folosința spre care sfârșit o învață a o dobândi, fiind că la fieștecare parte și cap al acestii Gramatici, am adăogat și terminurile latinești, ca când ar începe ori-ce Român a învăța limba latinească mai bine și cu lesnire să poată pricepe și învăța“.)¹⁾ Face și cronica cărților tipărite înainte de el. Invinuește pe Damaschin, episcopul Râmnicului, că lălmăcind multe cărți bisericești „cu stil și graiu foarte luminat“ de altcum însă „cu multe cuvinte slovenești, puind *vreme* în loc de *timp*, *slugă* în loc de *serv*, *pricină* în loc de *cauză* și altele“. Tot acolo mai departe: „Urmând după stilul acesta și vestitul Kesarie Episcopul Râmniculu, și următorul lui Filaret în întoarcerea celor douăsprezece Minee sau obicinuit până în ziua de astăzi atât în toate cărțile Bisericești cât și în vorba noastră de obște a să întrebuița“.)²⁾ Că a cunoscut pe gramaticii de înainte sa ne-o spune tot în prefață zicând: „Domnul Ioan Molnar Doltor și profesor de tămăduirea luminii ochilor, în cartea sa de Economia studior, și în Gramatica nemțească românească, iară mai vartos asa Retorică ce cât de curând va eși din tipari, și Ci: Păr: Samuil Klein dela Sad cu deslușirea Limbii românești, cu Teologhia Moralicească, cu Jus Naturae (dreptatea firii) cu Gramatica Daco Română: în Vienna.“

Și într'alt loc „... și dumnealui Ienacă Văcărescul aceia cu observațiile gramaticești“ Ba cunoștea și lexiconul de Buda apărut numai la 1825, îl cunoștea în manuscris: „Dumnezeu după dreptatea sa săi întărească! spre a putea aduce și Lexiconul românesc care l'au început (cu multă strădanie) la deplină săvârșire, din ale cărora izvoară mult m'am adăpat și eu întru Alcătuirea măiestriei grăirii românești“. (Aciasta o zice în general despre toate cărțile amintite mai sus.)

La fine zice: „După ce dară veți învăța fundamentul cetirii din Bucoavnă, primiți aciastă osteneală a mea, și vă folosiți spre mai mari învățături gătindu-vă.“

Incheie cu: „Și așa după ce veți eși dela întunerec la lumină, veți vedea și raiul.“

„Sibiu în 4 zile alui Dekemvrie 1797 R. T.“

După arătarea noțiunii gramaticii: „Măiestria a pricepe Limba Românească, a scrie și a grăi să numește Gramatică, sau învățătura grăirii“³⁾ după arătarea „slovelor Românilor de demult“ (lit. laține) în comparație cu cele „de acum“ (cirilele), împărțirea lor

1) Foaia 5.

2) Foaia 4.

3) Pag. 1.

În „glasnice“ (vocale) și „neglasnice“ (consonate), „silabe“ sau „sloguri“, trece la împărțirea gramaticii, începând tractarea cu Etimologia. **Partea întâi:**

Etimologia. Se estinde dela pagina 6—172. Are nouă părți: „articulul“, „numele“ (sub „nume“ înțelege substantivele și adiectivele: „nume starnice“ și „n. Mutarnice“), „verbul“ „participiumul“, „prepoziția“, „adverbiumul“, „coniuncția“ și „interiecția“.

Cap. 1. Dela p 7—16 tractează „Articulul“. Definiția: „Articulul este cuvânt, care în limba Românească însemnează încheetură, pentru că se încheie cu Numele și arată în ce cădere este Numele, căci în limba Românească, precum și în cea Talienească, și în cea Francească, numai articolul arată căderea.“ „Cădere“ însemnează „caz“. „Căderi“ la Români sunt 4. Nu le numește: Nominativ etc. ci c. întâia, a doua ș. a. m. Articolul este „Bărbătesc“ „Fămeesc“, „Hotărâtor“ și „Nehotărâtor“. „Numeri“ sunt doi: „Singuratec“, „Multoratec“ Apoi „Aplecarea“ (declinarea) articolului.

Cap. 2. „De Nume“ Dela pag. 16—76. Definiția: „Numele este cuvântul care însemnează o Persoană, sau un Lucru, sau feliul unui lucru“. „Numele“ suut de două feluri: „Starnice“, „Mutarnice“ (N. substantiva și n. adiectiva) Împărțirea aciasta o face după înțelesul cuvântului: „starnice“ adecă care rămân neschimbate, tot într'o stare d. e. om, etc, contrariul e „mutarnice“ care se mută, nu rămân în aceiaș stare d. e. bun, mai bun, rău, mai rău; adecă compararea; adiectivele se pot „compăralui“ până când substantivele nu.

Numele starnice sunt: 1) „Nume cuprinzătoare“ (Nomina colectiva) 2. „Numele Neamului“ (Nomen gentiae) 3) „Numele Neamului“ (Nomen gentiae), 3) Numele părții sau a patriei și a moșiei“, 4) „Nume micșorătoare“ (Nomina diminutivu) Numele se schimbă în „feliul (genul) bărbătesc și fămeesc. Tractând „Numele Bărbătesc“ și „Fămeesc“ după terminațiune, trece la „aplecarea“ acestora în legătură cu articolul pe cele „starnice“ și în legătură cu pronumele arătător, pe cele „mutarnice“.

Iată un exemplu:

„Aplecarea N numelui Fămeesc cu Articolul Hotărâtoriu.“

Chipul dintâiu cu Articolul: a.

<i>Singuratec.</i>	<i>Multoratec.</i>
Căderea 1. muiare-a	Căderea 1. mueri-le
— 2. a muiare-i	— 2. a mueri-lor
— 3. muiare-i	— 3. mueri-lor
— 4. pre muiare-a	— 4. pre mueri-le
— 5. o muiare	— 5. o mueri-lor
— 6. dela muiare-a	— 6. dela mueri-le

Apoi continuă cu o scamă de regule pentru formarea „numărului multoratec“, despre facerea „feliului femeiesc“ din cel

„bărbătesc“. Aici are sub stea o notiță interesantă: „Acest felu de închipuire a face este foarte cu anevoie, însă tot din cât ne-au fost puțința a ales Reguli de căpetenie, lăsându-se mai buneii îndireptări autoriului viitoriu.“

Mai vorbește tot aci despre „creșterea“, și „scăderea“ numelor. (Nomina augmentativă et diminutiva), și despre comparații“.

Cap 3 Pag. 77—102. „Despre Pronomen“. Definiția: „Pronomen sau Pronume este cuvântul acela care se pune în locul numelui.“

Pronumele se împărțesc în :

- 1) „Personale“ sau „Fățești.“
- 2) „Possessiva“ sau „Stăi. ânitoare.“
- 3) „Demonstrativa“ sau „Arătătoare“
- 4) „Interogativa“ sau „Intrebătoare.“
- 5) „Relative“ sau „Răducătoare“
- 6) „Improprii“ sau „Neinsușite.“

Aplecarea acestora

Un exemplu :

„Aplecarea Pronumelui Personale*)

Persoana întâiu.

<i>Singuratec.</i>	<i>Multoratec.</i>
Căderea 1. eu	Căderea 1. noi ..
— 2. al meu	— 2. al nostru
— 3. mie	— 3. nouă
— 4. pre mine	— 4. pre noi
— 5.	— 5.
— 6. dela mine	— 6. dela noi

Tot aici tractează și *număralele* sub numele de „*Numeri*.“

Numerii sunt :

- 1) „Temeinice“ (Cardinalia)
- 2) „Rânduitoare“ (Ordinaria)
- 3) „Numărătoare“ (Numeralia)
- 4) „Inmulțitoare“ (Multiplicativa)
- 5) „Potrivitoare“ (Proportionalia)

La „Numerii Temeinici“ are o notă, lucru despre care se vorbește și în introducere: „Precum au fost obicinuit până acuma a să scrie *doi* sau *doauă*, nu au fost bine, ci după orânduială trebuie să se scrie *duoi*, sau *duo*, căci să trage dela muma limbii noastre latinești, *duo*¹⁾).

Cap. 4. Dela pag. 102—159.

„De verburi sau grainuri“.

*) Pag. 79.

1) Pag. 97.

Verbul este mai pe larg dezvoltat în estindere de 57 pag.

Definiția: „Verbul este cuvânt care însemnează vorbă sau graiu, și să apleacă la fețe și la vremi.“

Adecă verbul se schimbă după persoane și timp (numeri?).

- 1) „Verbul lucrătoriu“ (Verbum activum s. transitivum).
- 2) „Verbul pătimitoriu“ (V. passivum)
- 3) „Verbul neutru“ (V. neutrum)
- 4) „Verbul deponent“ (V deponens)

Părțile verbului: „Verburile au și chipuri, cari sunt cinci. Chipul are cinci Timpuri, iară Timpul duo Numere, și Număral trei fețe. E foarte ușoară de înțeles împărțirea aciasta, lesne de cuprins.

A) „Chipurile“ (modurile) verbului: 1) „Chipul arătării“ (Modus indicativus) 2) „Chipul poruncirii“ (M Imperativus) 3) „Chipul poftirii“ (M. optativus) 4) „Chipul împreunării“ (M. coniunctivus s. substantivus) 5) „Chipul nehotărării“ (M. infinitivus) „Participia“, „Supium“, „Gerundia“ deși le folosește mai târziu însă nu le notează aci.

B) *Timpurile*. 1) „Timpul de acum“ (Tempus praesens). 2) „Timpul care trecea, sau cel ce eră“ (T. imperfectum) 3) „Timpul trecut, sau cel ce a fost,“ (T. perfectum) a) „Timpul trecut *de sineș*“ (T. praeteritum perfectum simplex) b) „Timpul trecut *adăuga*“ (Praeteritum perfectum compositum) 4) „Timpul cel mai mult decât trecut.“ (T. plusquam perfectum) — a) „Timpul cel mai mult decât trecut *dintâiu*“ (Praeteritum plusquam perfectum primum) — b) „T. c. m. m. d. trecut al *loilea*“ (Praeteritum plusquam perfectum secundum) 5) „Timpul viitoriu“ (T. futurum) c) Tot timpul are, *duo Numere*. „Singuratec“, „Multoratec.“

D) Tot numărul are *trei fețe*: S.: „eu“, „tu“, „el“; M. „noi“ „voi“ „ei“. Sunt 4 „aplecări“ (coniungativ). E interesant că Radu Tempea are numai termenul „aplecare“ atât pentru „declinare“, cât și pentru „conjugare“.

Deosebește: 1) „Verburi regulare“ (V. regularia) 2) „Verburi ajutătoare“ (V. auxiliaria) 3) „Verburi neutre“ (V. neutra) 4) „Verburi deponente“ (V. deponenta) 5) „Verburi nefățești“ (V. impersonalia) 6) „Verburi pasive“ (V. passiva)

După ce conjugă mai multe verbe abstrage reguli generale.

Un exemplu de „aplecare“:

„A dua *Aplicare*“¹⁾

Are chipul nehotărării, „ea“ „ere“.

Chipul arătării.

Timpul de acum.

¹⁾ Pag. 130

Singuratec.

eu tac
tu taci-i
el taci-e

Multoratec.

noi tăci-em
voi tăci-eși
ei tac

*Timpul cel ce eră.**Singuratec.*

eu tăci-eam
tu tăci-eai
el tăci-ea

Multoratec.

noi tăci-em
voi tăci-eași
ei tăci-ea

*Timpul cel ce au fost de sineș.**Singuratec.*

eu tăc-uiu
tu tăc-uși
el tăc-ù

Multoratec.

noi tăc-urăm
voi tăc-urăși
ei tăc-ură

*Timpul cel ce au fost adăugat.**Singuratec.*

eu am tăc-ut
tu ai tăc-ut
el au tăcut

Multoratec.

noi am tăc-ut
voi ași tăc-ut
ei au tăc-ut

*Timpul cel mai mult decât trecut dintâiu.**Singuratec.*

eu am fost tăc-ut
tu ai fost tăc-ut
el au fost tăc-ut

Multoratec.

noi am fost tăc-ut
voi ași fost tăc-ut
ei au fost tăc-ut

*Timpul cel mai mult decât trecut de al doilea.**Singuratec.*

eu tăc-usem
tu tăc-useși
el tăc-use

Multoratec.

noi tăc-usem
voi tăc-useși
ei tăc-use

*Timpul viitoriu.**Singuratec.*

eu voi tăci-ea
tu vei tăci-ea
el va tăci-ea

Multoratec.

noi vom tăci-ea
voi veși tăci-ea
ei vor tăci-ea

Chipul poruncirii.

Singuratec.

taci-i tu
tac-ă el

Multoratec.

să tăci-ăm noi
să tăci-ăți voi
să tac-ă ei

Trecem peste „chipul poftirii“ și al „împreunării“ până la:
Chipul nehotărării.

a tăci-ea

Timpul cel ce au fost și mai mult decât trecut.

a fi fost tăc-ut

Participium.

tăc-ând

Supinul.

tăc-ut

Gerundia.

de a tăci-ea
întru a tăci-ea
pentru a tăci-ea

Timpul viitoriu.

tăcător,

tăcătoare.

Așa conjugă el, adică „declină“, observăm că nu e băgător de seamă la trupina verbelor, la cari are să adauge sufixele. Dela a „tăceă“, trupina e „tac“ și nu „taci“, cum întrebuițează el în cele mai multe locuri. De aici confuzia.

Cap 5. Pag. 159—160. „De Partițiții“. Definiția: „Partițițiile nu ar trebui să fie parte a vorbii sau să se ție, dar fiind că s'au obicinuit și la limba latinească a să numără între părțile acestea, și mai vârtos căci nu face nici o sminteală, pentru mai bună rânduială a părților de căpetenie s'au pus aicea în rând“.

A doua oară la întrebarea, ce este participia, răspunde.

„Partițiția este un nume mutarnic (Nomen adiectivum), care se naște dela Graiu, și se apleacă ca și celelalte nume mutarnice“.

Sunt de două feluri: *lucrătoare* (activum) și *pătimitoare* (passivum).

Cap 6. Pag. 161—163. „De Prepoziții sau Punerii înainte“. Definiția: „Prepozițiile să zic puneri înainte pentru că să pun înaintea numelui, cu care se unesc, și nu se apleacă, uninduse cu numele, cum este: *întru* început eră cuvântul *lu* Dumnezeu. Aicea este Prepoziția *întru*, și s'au pus înainte de *început* altă Prepoziție *la*, și s'au pus înainte de *Dumnezeu*, cu care nume se unește“.

Prepozițiile se împărțesc după cum poftesc:

a) „Căderea a treia“, adică dativ; exemplu: asupra împotriva etc.

b) „Căderea a patra“, adecă acuzativ; exemplu: la, după, etc.

c) „Căderea a șasa“, adecă ablativ; exemplu: dela etc.

Cap 7. Pag. 163—169. „De Adverbii“. Definiția: „Adverbiile niște cuvinte care însemnează chipul unuia lucru sau altei careva pricini cu care este încheiată, și mai cu seamă să pun la graiuri, și la nume mutarnice, iară la starnice foarte rar. *Eri am fost bolnav*“.

Felurile adverbiilor: sunt „din firea sa“ (primitiva) și trăgătoare (derivativa).

Adverbiile cele „din firea sa“ se împărțesc în: 1. „Ad. arătătoare locului“. (Ad. locii) ex: aici, încolo, din jos etc. 2. „Ad. vremii“ (ad. temporis), ex.: acum, îndată, etc. 3. „Ad. rândului“ (ad ordinis), ex.: de aici, pe urmă etc. 4. „Ad. câtimii“ (ad. cantitatis), ex.: destul, puțin etc. 5. „Ad. felului“ (ad. cvalitatis) etc.: nebucuros, întors etc. 6). „Ad lăsării și înmulțirii (ad. remisionis et intensionis) ex.: depărtat, de mijloc etc. 7). „Ad întrebării“ (ad interogandi), ex.: penru ce? de când? etc. 8). „Ad. afirmăuirii sau a tăgăduirii“ (ad. affirmandi et negandi), ex.: în adevăr, poate fi etc. 9). „Ad. îndoirii“ (ad dubitandi), ex.: doară, mai etc. 10. „Ad. de alte chipuri“, ex.: munai, nimic etc.

Cap. 8. Dela pag. 169—171. „De coniuncții. Definiția: „Coniuncțiile, (sau graiurile legătoare) sunt graiuri neschimbătoare, care leagă la olaltă sau împreună graiuri singure, încheeturi, sau Perioduri întregi“.

Unele coniuncții „au la sine *Chipul arătării*“, ex.: precum, decând, cât etc.; altele au „*Chipul împreunării*“, ex.: că, deacă, să etc. Iară cele care n'au nici un „*Chip*“ sunt: 1. „Copulative“ împreunătoare), ex.: adecă, întocma etc. 2. „Disiunctive“ (despărțitoare), ex.: nici unul, sau etc. 3. „Adversative“ (improtivitoare), ex.: și tot, dară etc. 4. „Causale“ (pricimitoare), ex.: afară de, drept aceea etc.

Cap 9. Pag. 171—172. „De interiecții“. Definiția: „Interiecția (sau graiul simțtoriu) este o parte a vorbii care nu să apleacă, ci arată pofta, mâhnirea, bucuria, și dorul din lăuntrul inimei“.

Felurile interecțiilor: „Int. ale rugării, și a îndemnării“ (interieconties rogandi et hortandi), ex.: o de! fui! 2. „Int. minunătoare“ (int. admirandi), ex.: mare e Dumnezeu! 3. „Int. văierătoare“ (int comiserationis), ex.: o vai! 4. „Int. mulțămitoare“, ex.: laudă lui Dumnezeu:

Partea a doua: Sintaxa.

„De Sintaxis“ Se estinde dela pag. 172—194. Definiția: „*Sintaxis* este cuvânt grecesc care însemnează alcătuirea cuvintelor osebite la olaltă cu bună întocmire“...

*) Sub „Chip“ e-a se înțelege „mod“.

Pe rând vorbește despre întrebuițarea 1. articolului, 2. a numelor și a pronumelor (sub acelaș cap), a verburilor, a adverbilor și a prepozițiilor, cât se poate pe scurt, indicând reguli generale numai.

Partea a treia : Ortografia.

Dela 194—209. „*De ortografie sau dreapta scriere*“. Definiția: „Ortografia... este o învățătură, a scrie cuvintele drept, și cele scrise bine ale răspunde, ale despărți, și prin cuviincioasele semne ale osebi“.

Tractatul despre ortografie îl împărțește în șapte părți.

„*Impărțirea întâiu*“ despre întrebuițarea slovelor în scris. Pag. 194—196. Dă regulile când să se scrie cu literă mare. Intre regulile care sunt valide până acum, este una neobicinuită. Zice: să se scrie cu literă mare „la începutul cuvintelor de tistie (adecă: diregătorie) în loc de pildă: Împărat, Sfetnic, General, Arhiereu, Guvernator, Preot, Diacon“. E naivă o definiție a gramaticii, în vers, ca exemplu pentru scrierea cu literă mare la începutul fiecărui rând:

„Gramatica e meșteșug ce arat alcătuire“.

„Și prin trânsa pot află toți povățuire“.

Deși observă în regulile când să se scrie cu literă mare, totuși în decursul cărții nu o observă.

„*Impărțirea a doua*. Pag. 196—201. Vorbește despre „întrebuițarea slovelor, care sunt la făptură osebite, iară în răspundere tot un sunet au“. Aceste referitor la literile cirile.

„*Impărțirea a treia*. Pag. 201. Despre „înduirea slovelor“ Cun este: „aa, oo, ii, adecă: Avraam, Isaac etc“.

„*Impărțirea a patra*. Pag. 202. Despre „...Slovele cele trebuincioase și cele prisositoare“. Iarăș despre cirile.

„*Impărțirea a cincea*. Pag. 202—205. Despre „rândul slovelor“. „Slovele care să aseamănă una cu alta, să nu să schimbe“. „Duo glasnice în răspundere întru una să varsă, însă deplin și auzit să se răspunză“. Aci recomandă literizarea în locul slovenirii, despre care am vorbit mai sus.

„*Impărțirea a șusa*. Pag. 205—207. Despre „dreapta împărțire a cuvintelor în sillabe (sloguri)“. „Ce este sillaba?“. „Slova singură glasnică, împreună cu una sau mai multe neglasnice, răspunzându-se de odată, face o sillabă, sau slog adecă: Cresc, șterg“. „Ce este cuvântul?“. „Cuvântul este arătarea gândului cu gura; Acesta să cuprindă dintru una sau mai multe sillabe; adecă: Om, neam, dez-ră-dă-ci-nat“.

„*Impărțirea a șeptea*. Pag. 207—209. Despre „semnele care vin înainte la cetire“.¹⁾

¹⁾ Din exemplarul meu lipsește foaia aceasta.

OFICIOASE.

Două mijloace prin cari școala poporală poate înarmă omenirea cu cultura sufletească.

(Urmare și sfârșit).

Părinți buni prunci buni.

Fiul unui om de omenie, regulat și vrednic, întru cât a moștenit această însușire îl vedem în regulă cu lucrurile sale de școală, ocupațiunile de casă și peste tot cu o purtare deamănă de un școlar, abstrăgând eventualele mișcări neliniștite la diferite ocaziuni, jocuri, peste cari în asemenea cazuri trecem la ordinea zilei, fiind acestea poftite de dezvoltarea trupeză a copilului. Ingrigind numai ca acestea să nu exagereze; iar elevul să nu devină încrezut. Aceste însușiri bune le aprobăm, pe elev îl încurajăm spre a și continuă purtarea pe calea începută, arătându-i urmările bune și folositoare ale acesteia, luând de exemplu pe însuși părinții săi, cari numai prin purtare și însușiri bune au ajuns în poziția de cae se bucură astăzi.

Părinți buni, prunci răi.

Dacă băiatul unor părinți vrednici de toată cinstea în toată privința, are însușiri cu totul contrare ale aceloră, e petulant, leneș, neregulat îl vom îndreptă prin aceea că îi vom arăta, că viața regulată și însușirile cele bune a-le părinților lui i-au adus pe ei în aceea poziție că sunt onorați de toți. — Prin aceasta nu greșim nici în cazul când, eventual și părinții săi în etatea sa au fost asemenea lui — ceiace băiatul sigur știe auzind aceasta nu numai odată din gura părinților — și numai mai târziu au lăsat năravurile cele rele înlocuindu-le cu cele bune, ba din contră îi dăm impuls, că făcându-i cunoscute urmările bune ale vieții regulate și însușirilor bune, ca cât de timpuriu, se abstea dela însușirile cele rele, înlocuindu-le cu cele mai bune, mai adaugând ca și părinții lui înainte vreme nu pătau atâtea năcazuri, dacă mai de mult se lăpădau de însușirile cele rele, și le înlocuiau cu cele bune, dar, continuând zice-vom, pe ei n'a avut cine să-i sfătuiască la așa ceva, până când de tine, iată s'au îngrijit părinții te-au dat la școală ca să ai unde învăța că pe ce cale să mergi. Părinților tăi nu le vei face cu nimic mai mare bucurie ca și cu aceia că te vei ști feri de răul de care ei nu s'au putut numai din cauza neștiinței.

Părinți răi, prunci răi.

Dacă un băiat născut din părinți cu diferite patimi, necruțători etc. are aceleași însușiri, ce o putem vedea prin aceea, că

Îndată ce are niște fileri își cumpără zahar ori alte lucruri superflue, până când recvizite de scris nici când nu are, apoi e neregulat în toate afacerile sale școlare, să-l oprim, să-l ferim de acestea, căci ele sunt începuturile patimilor celor mari. De exemplu aici nu-i vom aduce pe părinții săi ci pe un X căruia însă îi atribuim toate scăzămintele părinților săi: — așa chiar ca elevul indirect să cam înțeleagă despre cine e vorba — îi arătăm că patimile lui X l'au făcut nefericit, constatăm cu el însuși că sunt rele și îi sfătuim ca el se absteie dela micile sale patimi, căci dacă nu, și ele cresc cu el împreună și îl vor neferici respective îl vor duce la perire întocmai ca pe X.

Părinți răi, prunci buni.

Dacă fiul unor părinți pătimiși are însușiri bune i-le aprobăm, și-l sfătuim să nu se lase de ele, căci acestea îl vor face pe el fericit în viață, iar părăsindu-le, va deveni și el nefericit întocmai ca X căruia iarăși îi atribuim patimile și însușirile rele ale părinților săi. În modul arătat și prin alte modalități tot atât pe folositoare pe cari le poate afla educatorul, folosind ereditatea ca cheia educației, ceiace însă atarnă dela individualitatea și interesul cu care se ocupa cineva de cauză, în acest mod cum zic vom putea ajunge la rezultate mai mulțumitoare în privința educației tineretului nostru școlar, înarmându-l cu cultura sufletească, recerută ca fundament vieții sale morale de mai târziu.

Esclusiv școala poporală cu cursul său de 6 ani, nu poate înarma omenirea, cu cultura sufletească.

Pentru a înarmă însă omenirea cu o cultură sufletească solidă, exclusiv școala poporală cu cursul ei de 6 ani e insuficientă, ba zic mai mult, că exclusiv școala nu e în stare a o da aceasta omeniei pentru totdeauna, ba dacă muncește între împrejurările măștere de azi, nu e în stare a pune bază acestei culturi. Și oare pentru ce? Voi lua niște cazuri concrete din viață. Vorbim în școală elevilor despre viață morală, purtare cuvințioasă, cinstire față de bătrâni, milă și ajutor celor neputincioși și lipsiți. În viață și respective în societate mai la toate acestea el le vede contrarul. El participă la petrecerile tineretului, fie acestea aranjate chiar în ospătării unde vede lucruri incompatibile cu etatea lui. Acum să-și dea ori-cine samă ce efect pot avea vorbele noastre asupra elevilor.

Dacă însă am rămâne numai cu atâta pedică, încă doar am putea-o rehabilita, dar societatea cu opera sa de distrugere merge și mai departe. Se vorbește elevilor despre părinții sufletești ai lor (preot inv.) apoi cinstea și recunoștința față de aceștia.

Despre aceste cum zic aude în școală elevul, mergând acasă, poate că nu în fiecare zi, dar după cea mai mică ocaziune unde nescari neînțelegeri fie de natură cât de ușoară între părinții sufletești și trupești ai elevilor, apoi au ce auzi dela părinți despre preot respective învățător, aici părintele neștiind ce face și ce strică, îți aduce aminte câte toate și adevăr și neadevăr și toate aceste le varsă asupra lor în familie între elevii celor despre cari el vorbește. În asemenea cazuri se știrbează apoi cât se poate mai tare autoritatea învățătorului și prin ea se sdruncină cultura sufletească a tineretului, pentrucă precum zisei, moravurile despre cari li se vorbește în școală, în viață în cele mai multe cazuri le vede contrarul, ba apoi despre propovăduitorii acelor moravuri aude din gura părinților săi — autoritatea cea mai apropiată de ei — fel și fel de lucruri, cari și în cazul când ar fi adevărate, nu trebuie desvălite naintea tineretului, căci prin aceasta se nimicește ori-ce rezultat al activității acestora în interesul educațiunei tinerimii.

E analog cazul cu exemplul următor: Altoim o roză, o îngrijim, crește se dezvoltă, pe când să înflorească vin niște copii nepricepuți, străbat în grădină și o rup — fără să știe ce au făcut — iată s'a nimicit toată truda și speranța noastră de a ne delectă în roadele-i frumoase, deși noi la timpul său ne-am împlinit datorința.

Tocmai așa stăm și cu educațiunea, ba poate și mai rău, căci atunci când părintele vede rezultatul nemulțumitor al educațiunei — care de altcum e opera sa, despre care însă el nu-și știe dă seamă — el strigă, el e cel mai nemulțumit cu educația băiatului său, pe care apoi o atribue școlai și învățătorului, laudându-se atunci pe sine că el n'a fost așa. Aceasta e și de crezut, dar că s'a putut ajunge rezultat mai bun nu e meritul exclusiv a școlai ci e și a societății de atunci. Nu caut mai departe, eu sunt mai tânăr, ca mai bătrân. Pe învățătorul meu l'am știut superior tuturor superiorilor. Nici când despre vre-o greșală a lui n'am știut, dar nici n'am auzit — măcar om fiind va fi având și el. Între astfel de împrejurări am ajuns etatea de 16 ani până când sincer vă mărturisesc am ținut de cel mai mare păcat a injură pe preot și învățător.

Așa a fost atunci. Astăzi, cea mai mică greșală a preotului și a învățătorului se pertractează în familie, pe stradă și ori unde convin cu acele ocaziuni 2—3 indivizi, bucurându-se în tot locul ca ospitanți de elevi de-ai noștri, ba doar și cu ei discută în chestie. Între astfel de împrejurări zic eu, că exclusiv școală poporală cu cursul său de 6 ani nu e în stare a pune bază culturii sufletești a omenimei.

Care e cauza, că școala populară, cu cursul său de 6 ani, nu poate pune bază, culturii sufletești a omenirii?

O să cresc eu o generație prin școală, care la timpul său are să fie cinstea societății la care aparține — zice în sine idealistul pedagog — are intențiunea cea mai bună și nobilă, activitatea sa bazată pe iscusință și pricepere și-a îndreptat spre un sublim scop pentru ajungerea căruia muncește sărmanul o viață întregă și când crede sosit timpul de a se bucura de roadele activității sale cu multă durere vede, la adâncile sale bătrânețe, că foarte s'a înșălat în aspirațiunile sale. Intențiunea a fost foarte bună dar nu și-a putut-o realiza, căci, Doamne, multe școli a cercetat, băiatul și mulți învățători a avut de când a eșit de sub mâinile sale.

Emil sau despre educațiune a lui Rousseau este cum am ice evanghelia pedagogiei, dar și această educație contemplată de Rousseau e numai idealism nerealizabil între împrejurări normale.

Rousseau în cartea sa a putut-o face, luând de elev pe Emil un băiat orfan, pe care îl crește izolat de societate, unde apoi și ajunge cu el rezultatele cele mai mulțămitoare.

Fiind cazul lui Rousseau extraordinar tot așa e și rezultatul, pentru că alt pedagog practic între împrejurări normale nu-l va putea obține căci a izola în practică elevii de societate e imposibil.

Punând aceste două cazuri față în față vedem că idealistul pedagog în mijlocul societății nu și-a putut ajunge scopul pe lângă toată priceperea și munca desinteresată. Rousseau izolând pe Emil de societate a ajuns rezultate mulțămitoare, ba cum zisăi rezultate, cari formează evanghelia pedagogiei.

Din aceste două premisă rezultă ca concluziune că: Societatea e cauza, care împedecă școala populară în ajungerea scopului său de a înarmă omenimea cu cultura sufletească solidă, ba nimicește și baza acestei culturi pe care școala este chemată a o pune.

**Societatea trebuie instruată cum se promoveze educația tineretului.
Al doilea mijloc.**

Activitatea extra-școlară a învățătorului întru ajungerea acestui scop.

Faptul e trist dar adevărat, N'avem însă ce face, asupra faptului nu se poate schimba, căci precum zisei elevii nu-i putem izola de societate. Deci a vorbi de educație afară de societate n'are senz. Ci trebuie să vorbim de o educație corectă în mijlocul societății, a cărei rezultat să fie cultura sufletească. Această educație are să frângă pedicile ce li stau în cale, pentru că numai

aşa își poate atinge scopul. Și cum vom putea învinge aceste pedici? Să reviu iarăși la exemplul meu. Au rupt băeții cei nepricepuți ugița, dar nu cu intențiunea să pagubească sau să năcăjască pe stăpânul ei, ci fiind nepricepuți n'au știut ce fac. Cauza principală e a se cânta în negrija părinților.

Tocmai așa stăm și cu distrugerea educației prin societate, să mi se ierte asămănarea, dar întocmai așa nu știe societatea — onoare excepțiunilor — că în ce măsură își învâinează odraza-i tânără atunci când în prezența ei pertractează lucrurile mai sus înșirate și câte și mai câte, pe cari dacă le-ar înșira cineva ar umplea câteva pagini, afara de acelea cari nici nu s'ar putea pune pe hârtie.

Eu sunt convins însă și poate fi ori-cine că acei indivizi, cari săvârșesc lucrurile amintite, nu pentru aceia le fac, că intenționat să învâineze tinerile odraze, desigur câte odată le fac în năcazul lor, altă dată în bucuria lor prea mare și mai știu eu în ce stare sufletească le fac, cugetând că prin aceasta le dau nescari sfaturi folositoare pentru viața ce le stă nainte, fără să știe că acele vorbe să sapă de regulă adânc în sufletul lor, fără să știe că prin aceste vorbe împiedecă activitatea școlii în educarea tinerimii.

Când face însă cineva ceva fără intențiune, premeditată sau chiar fără să știe ce face, i se iartă, chiar și nainte judecatorie o asemenea înprejurare îi usurează poziția ori-ce trasgresiune ar fi făcut.

Să ușurăm și noi deci poziția societății pentru fapta inconștientă și în interesul binelui comun să luăm asupra noastră vina ce cade asupra părinților — pruncilor nepricepuți — din negrija cărora s'a nimicit trandafirul.

Să n'ingrijim deci ca societatea să nu facă ceia ce nu știe, s'o luminăm, să-i tragem atențiunea asupra urmărilor faptelor săvârșite nainte tinerimii.

Iar pentru aceasta se cere ca noi să fim la lumea chemării noastre, în toată privința. Să nu dăm ocazie nimănui a se ocupa în mod nedemn de persoana noastră.

Să fim înțelepți ca șerpii și blânzi ca porumbii. Zisăi ca să luminăm societatea și aceasta putem face prin prelegeri populare.

În sările lungi a-le ernii ori în după amezările duminicilor și a sărbătorilor să adunăm în jurul nostru oameni, drept că prin aceasta munca ni s'ar mai îngreună, dar n'avem ce face, munca noastră cea atât de mare și sublimă numai în acest caz poate fi completă.

Școala populară numai în acest caz își poate realiza scopul urmărit întru înarmarea omenimii, cu cultura sufletească.

Să aranjăm deci prelegeri populare în cari însă să nu mărginim numai cu instruirea adulților, după cum susțin unii, căci iarăși nu vom ajunge la rezultat, pentru că tinerimea de azi în etatea de 15—18 ani în general e foarte inchipuită se cugetă de tot înțelepți și ea atari cred a nu mai avea lipsă de instrucție, ei mai bucuroși petrec acel timp în alte societăți și atunci neavând ascultători trebuie să sistăm cursul; ei dând un oare-și care colorit sărbătorește, de distracție acestor prelegeri, prin declamări, cântări, povestiri instructive din partea elevilor școlari să atragem în jurul nostru bărbați și femei, tineri și bătrâni, căci pe unii îi vor atrage declamările, pe alții cântările, pe alții povestile ca astfel din exemplul bătrânilor să învețe și tinerii, nu tocmai modești, să se alipească de acestea prelegeri, la ce mai târziu sigur îi vor îndemna chiar și părinții lor.

În aceste prelegeri le aoiu arată :

- 1.) Însămănătatea școlii.
2. Rezultatele ce le-au obținut azele popoare, cari au îmbrățișat cu dragoste școala.
3. Le vom arăta, că cum le poate fi școala lor folositoare, prin ea îi înțepinim cu școala și cu învățătorul.
4. Luăm apoi : Școala în raport cu familia.
5. Școala în raport cu societatea.
6. Le vom arăta : cum să-și crească băeții până la etatea școlară.
7. Ce atitudine să aibă față de băeții în timpul când aceștia cercetează școala, o împrejurare, care influențează foarte mult chiar asupra progresului școlii în ce privește cultura intelectuală
8. Ce au de făcut când băeții lor au eșit dela școală.
9. Să-i îndemnăm a pune deosebit pond pe creșterea tinerilor dela 15—18 ani de cari ei de regulă nu se prea interesează, deși acesta e timpul în care se încuibă în sufletul tinerilor diferite patimi cari pe mulți îi și nefericesc pentru viața întreagă.
10. Să le arătăm prin fapte concrete influințele rele aduse de faptele lor inconștiente săvârșite în fața tinerimii.
11. Cu un cuvânt să le stăm la dispoziție și să le dăm sfaturi ca ei în tot timpul și între toate împrejurările, să fie în stare a controla și a îndrepta creșterea tinerimii, care zilnic se întoarce în mijlocul lor.
12. Și încă multe, multe, subiecte instructive și folositoare, tot din cadrul educației își poate alege, cine serios are la inimă interesul binelui comun.

Acesta ar fi programul muncii noastre extra școlare, iar în cazul când rezultatul nu va sosi așa curând pe cum eventual am cugetat — fiind poate munca noastră prea târziu începută pentru

societatea de astăzi — să nu desperăm că munca e prea vastă ci să muncim cu Dumnezeu înaintea, căci și dacă noi cei de azi nu ne vom bucura de roadele activității noastre, să fim liniștiți, că am pus omenimii baza cea mai solidă, pe care urmașii noștri, continuând munca noastră vor putea edifica marea operă a omenimii: cultura sufletească, care e baza fericirii omenești.

Educațiunea pe baza eredității ca chee a ei, în școală. Activitatea extra școlară a învățătorului îndreptată spre a continua educațiunea săvârșită în școală pe de o parte; iar de altă parte spre a instrui societatea ca ea însăși să știe și numai promovă educațiunea tinerimii, sunt cele două mijloace, prin cari cred eu că școala poporală va putea înarma omenimea cu cultura sufletească.

Teodor Mariș.

Învățător.

REVISTE.

„Școala viitorului“ în Nr. 9 publică la loc de frunte cuvântarea dlui prof. un. D. Onciul ținută în sala ateneului din București la a 2-lea congres al soc. ortodoxe naționale a femeilor române

Din aceasta cuvântare memorabilă rostită de către unul dintre cei mai mari îndrumători ai vieții noastre sufletești, reese, că societatea din chestiune în decurs de 2 ani a câștigat aproape 2000 membri, a înființat 5 grădini de copii, o școală de adulți, 18 biblioteci populare, iar acum de curând o școală de fete în capitală cu internat. Cât a fost de necesară aceasta școală să vede din comunicările dlui Onciul, din cari reese, că școala numără 143 eleve, din cari 98 interne, vre-o 100 cereau ca să fie primite dar au fost refuzate nefiind loc. Totodată dl Onciul arată și marea însemnătate ce au astfel de instituțiuni pentru cultura noastră națională — iar paralel de aceste arată ravagiile ce le face în detrimentul acelei culturi multele școli private străine din România, cari să nizuiesc din toate puterile ca să înstrăineze tinerele vlăstare de aceea cultură și să stângă în germene orice schintec de patriotism adevărat în țara proprie a Românilor.

„Flacăra“ în Nr. 15 publică un frumos articol din penna fruntașului nostru scriitor N. Gane, în care să cuprind înflăcărâte reminiscențe din tinereța sa, de pe timpul când prințul Carol, gloriosul rege de astăzi să stătornicise pe acele plaiuri, iar Turcia din aceasta cauză voia să-i declare războiu, și când o mână de tineri în frunte cu N. Gane, Leon Negruzi, Mihail Cornea, Scarlat Capșa ș. a. au săvârșit, fără îndoială, cel mai frumos gest de patriotism, înscriindu-se de voluntari în cazul unui războiu cu Turcii.

Articolul are și o importanță educativă, formând un memento pentru generația tânără de astăzi, ca să urmeze acelorași nobile îndemnuri când va suna buciul de chemare și patria se află în primejdie.

„*Ramuri*“ în Nr. 2 cuprinde un articol interesant sub titlul sugestiv „*Hoinărind prin Bulgaria*“ scris de dl N. Dunăreanu ne face cunoscute multe instituțiuni culturale ale Bulgarilor, cari ș'au concentrat aproape toate puterile în timpul din urmă pentru dezvoltarea celor două instituțiuni: școală și armată.

Partea cea mai însemnată însă a articolului, să începe în momentul când dl Dunăreanu face psihologia neamului bulgar în acărui inimă ferbe ura neîmpăcată în contra neamului românesc.

În aceasta călătorie dl Dunăreanu face mai multe cunoștințe, între altele cu un locotenent de infanterie, cu numele E., care într'o' convorbire despre armata română îi replică d'ui D. următoarele cuvinte, cari cad ca trăznetul:

— Mă tem că soldatul Dv. n'are să fie cel dela 1877. Și mai la vale:

— Scuză-mă dar azi el n'are pentru ce lupta, el n'are pământ și drepturi. Ciocoiul îl omoară. Revoluția dela 1907 a dovedit ce prăpastie desparte la D-voastră două clase care sunt fiii unui și aceluiași popor.

După cuvintele aceste aruncate cu atâta hotărâre din partea unui oficer, care ne spionează slăbiciunile e numai firesc, că dl Dunăreanu retras în singurătatea odiei sa'e dela hotel să concludă astfel:

„De unde și ce împrejurare îl făcuse să vorbească astfel de poporul și armata noastră? Și, odată cu întrebarea ce mi-o făceam mie însu-mi, prin minte mi-a trecut o mulțime de gânduri.. Mi-am adus aminte de oastea zarzavagiilor care seamănă vâile cele mai bogate ale țării, la covrigarii, simigii, bragagiii, care trăesc în preajma cazărmilor, taberilor, forturilor noastre, și-și desfac marfa, și stau de vorbă cu țărani nostri, ascultă, observă, fără opreală. Și iată că prin minte, un gând mai mai ciudat mi-a trecut cu o scăpare de ură: Dacă E. bunul meu E a fost și el vre-odată, îmbrăcat ca bragagiu, la vre-una din taberile noastre, ori chiar poate la vre-o grădinarie, și-a căurat să semene în sufletele sătenilor nostri sămânța urei și a răcoalei? Oare n'ar fi fost cu puțință?“

Cronica.

Inaugurarea monumentului lui Ioan Maiorescu. În ziua de 7 Ianuar anul acesta s'a inaugurat cu mare solemnitate în Craiova monumentul lui Ioan Maiorescu.

Fostul dascăl ardelean, care a aparținut celor dintâi antemergători ai culturii noastre naționale, ca ori care om mare a fost prigunit, huiduit și calomniat în viață. A trebuit să se scurgă un jumătate de veac în neant ca să vindece pe deplin patimile ome-nești și ca să vină generația recunoscătoare de astăzi ca să ridice un monument aceluia, care întreaga sa viață ș'a pus-o în serviciul neamului.

În fața acestei mărețe fapte de grațitudine, din care a izvorit acest simbol, ochii noștri nu pot decât să picure o lacrimă de bucurie, că au ajuns să vadă și aceasta glorie postumă.

Sărbătorirea centenarului lui Grigore Alexandrescu. În seara de 20 ianuarie s'a sărbătorit într'un mod înălțător la Ate-neul român din București prin societatea scriitorilor Români de sub înaltul patronaj al M. S. Reginei centenarul celui dintâiu mare poet al neamului nostru: a lui Grigore Alexandrescu

La aceasta sărbătorire au făcut aprețieri competente asupra operei lui Alexandrescu domnii Bogdan-Duică, E. Lovinescu, M. Dragomirescu și Delavrancea, scoțând fiecare în relief importanța intrinsecă a operii ce să revarsă asupra culturii naționale și asupra culturii peste tot.

Comemorarea lui Eudoxiu Hurmuzachi. La împlinirea unui veac dela nașterea lui Eudoxiu Hurmuzachi frații noștri din Bucovina au comemorat într'un mod demn și înălțător amintirea marelui patriot, vrednicului anteluptător pentru drepturile naționale și neobositului culegător de documente referitoare la Istoria Ro-mânilor.

Cuvine-se ca zilele de praznic ale fraților noștri să ni le imprimăm în sufletele noastre și acolo să ridicăm monumente ne-peritoare tuturo bărbaților mari, cari au contribuit cu un pas mai departe la realizarea visurilor și aspirațiunilor noastre.

Bojdenca și Obiectul lui Ion Creangă În zilele noastre s'a săvârșit fără îndoială cea mai mare ingratițitudine față de me-moria marelui nostru scriitor poporal Ion Creangă, când pressa, care nu cruță nici ce este sfânt, a scos la licitație publică lucrurile rămase în urma lui, cari ar trebui privite de neamul nostru ca totatătea lucruri sfinte, formând proorietatea neomului întreg.

Ne revoltă faptul, că nu se află instituțiuni culturale cari să scape din ghiarele peririi bojdenca gata să se dărime acum, unde s'au plămuit atâtea mărgăritare ale literaturii noastre precum și relicviile ce au venit în atingere cu genialul scriitor, care e fără păreche în literatura noastră poporală.

INFORMAȚIUNI.

Wilhelm Wundt renumitul psiholog german cu ocaziunea aniversării de 80 ani dela nașterea sa a fost ales membru de onoare al institutului de Pedagogie și Psihologie experimentală de către reuniunea învățătorilor din Lipsca.

Expoziție. În expoziția din Șvițera ce va avea loc în anul 1914 va fi reprezentat într'o grupă aparte și învățământul. Programul prevede introducerea practică în conducerea grădinilor de copii, școala de menaj, joc, gimnastică ș. a.

Expoziția internațională de zidire din Lipsca din anul 1913 va îmbrățișa pe lângă mai multe chestiuni importante de igienă școlară și o grupă specială despre zidirile și jocurile copiilor.

Apărarea copiilor. Noua lege din Olanda oprește ocuparea copiilor în industrie sub 13 ani. Tinerimea nu poate să între la lucru dimineața înainte de 6 oare și sara după 7 oare și nu este ertat ca ocupațiunea să dureze mai mult decât 10 oare la zi.

Gravaminele învățătorimii față de noul proiect de salarizare a ministrului de culte și instrucțiune publică. 1. Față de avanzarea în salar proiectată în paragrafii 5, 6 și 10, care e contemplată a se face prin calificare din partea inspectorilor de stat și confesionali, ne simțim obligați să protestăm cu toată tăria sufletească. Aceasta calificare, în împrejurările noastre ușor poate fi condusă și dintr'o parte și dintr'alta, de motive financiare sau personale sau chiar politice și astfel conziderantele pur școlare pot fi sacrificate altor conzidnrante străine de școală, cece ar arage demoralizarea noastră.

Forurile controlătoare au destule alte mijloace de a disciplină pe cei neglijenți ori pe cei cari nu au o ținută școlară și socială conform chemării lor și nu de-a dreptul detragerea dela gura familiei. E deci și neumană această măsură grea pentru eventuale întrelăsări, ce pot deveni trecătoare. Prin urmare ne rugăm, ca dispozițiile paragrafilor acestora cu calificarea și cu meritele să se șteargă, rămânând ca învățătorii numai p in sentință disciplinară ridicată la valoare de drept să poată fi împiedecați dela înaintarea din o clasă de salarizare într'alta, iar în lipsa acesteia, să înainteze automate.

2. Cu privire la durata timpului de serviciu recerut în proiect pentru înaintarea în clase și în gradații ne plângem, că nici noi învățătorii nici învățătoarele confesionale nu suntem tratați asemenea învățătorilor de stat, deși facem tot acelaș serviciu țării și depunem cel puțin aceeaș activitate și osteneală, atât noi cât si colegele noastre, în serviciul instrucției și educației publice. Ne rugăm dară a interveni ca să schimbe dispozițiile acestui pa-

ragraf astfel ca învățătoarele să intre în clasa a III-a de salarizare deodată cu bărbații, în gradații să înaintăm și noi și ele, ca învățătorii de stat, tot la 4 4 ani.

3. În §. 6 al acestui proiect se stabilește relutul de cortel al învățătorilor confesionali așa, că noi și la 40 de ani de serviciu primim relutul ce-l are învățătorul de stat în anul al 12-lea de serviciu. Disparitatea aceasta ni-ar cauză durere sufletească cu deosebire unde suntem într'o comună cu colegii dela stat. Cererea noastră ar fi dară ca relutul de cortel să fie și pentru învățătorii confesionali asemenea ca pentru cei de stat, iar confesiunea susținătoare de școală, din lipsa de mijloace, unde nu are cortel în natură cu dimensiunile recerute și cu deosebire la orașe, n'ar putea servi acest relut, să-l deie statul.

4. 24 al noului proiect de lege dispune ca emolumentele pentru serviciul de cantor ale învățătorului confesional să se compute în salar, dacă salarul stabilit de susținătorul de școală e mai puțin de 1000 cor. În §. 23 se zice însă că în venitele învățătorului de stat nu se pot compută și competențele, ce eventual le primește făcând servicii de cantor. Am dori ca nici nouă să nu ni-se socotească în salar venitele cantonale.

5. Ajutorul familiar ce l-au primit învățătorii de stat, ne rugăm să ni-se deie și nouă în formă de ajutor de stat.

6. Timpul de serviciu înainte de 1893 nu se ia în considerare la avansarea în salar în proiectul acesta de lege, nici pentru un învățător, ceace constituie mare nedreptate față de toți învățătorii, cari au servit preste 20 ani. Fiindcă învățătorii, cari au mai mult de 19 ani de serviciu sunt mulți și formează grupa celor cu familie grea, deci mai greu atinsă materialicește, dorim ca dispozițiunile cuprinse în § 27 al acestui proiect să se modifice astfel:

Învățătorii, cari înainte de 1 Octomvrie 1893 au servit 5 ani să se împărtășească de un adaus personal de 200 cor. anual, cei cu 10 ani de 400 cor., și cei cu 15 ani de 600 cor. din partea susținătorilor de școală ori prin ajutor de stat.

7. Făcându-se schimbare în salarizarea învățătorilor ne rugăm, și pentru învățătorii pensionari înainte pe prima Iulie 1913 precum și pentru văduvele și orfanii de învățători, să se compute diferența pentru timpul de serviciu conform noului proiect de lege și diferența să li-se servească.

8. Una dintre plângerile cele mai mai greu simțite ale învățătorilor confesiunilor noastre este încassarea și licvidarea regulată a salarului. Poporul de rând românesc își plătește dările de stat. și comunale resignet și fără multă vorbă, când ajunge să plătească cultul, prea adese se revoaltă și își varsă amarul în proteste și în

amânări odioase pentru ambe partidele. Atacurile, ce le suferim și noi și școala, în asemenea împrejurări triste, credem că s'ar putea evita, dacă repartiția cultului s'ar încasa riguros și deodată cu darea directă, iar învățătorul să-și primească salariul regulat și anticipativ de la organele bisericești. Imprejurarea aceasta l-ar face să-și vadă de lucru în liniștea sufletească, ce o reclamă natura oficiului nostru și efectul dorit de toți.

9. În fine mai insistăm și în calitate de membri ai organismelor noastre bisericești, ca § 28 al acestui proiect, să se modifice așa, ca învățătorii cu plânsorile pentru salariu, ce le au față de susținătorii de școale în prima linie să se adreseze către forurile confesionale și dacă acelea în termen de 30 zile nu li-ar delibera cauza, să se adreseze comisiunii administrative.

Solvirea taxelor: *Taxa de membru:* Traian Debeleac 8 cor., Nicolae Ștef, Iustin Moroșan și Vasiliu Augustin câte 4 cor., Ioan Crișan, Silvia Popoviciu, Ioan Halmajan, Aurelia Halmajan, Petru Colțău, Elena Roja, Gheorghe Petrișor, Ana Sebeșan, Dimitrie Ciobota, Petru Roșu și Emilian Cătana câte 2 cor. *Abonamente:* Traian Debeleac 27 cor., Elvira Cioara, Petru Nica câte 20 cor., Vasiliu Augustin 10 cor., Iustin Moroșan 8 cor., Gheorghe Petrișor, Ana Sebeșan, Dimitrie Ciobota, Nicolae Ștef, Nicolae Nicorescu, Silvia Popoviciu, Aurelia Jorz, Ioan Halmajan, Petru Colțău și Elena Roja câte 5 cor., Traian Givulescu 3 cor. 40 fil.

Bibliografie.

Jean Jaques Rousseau, ideile sale pedagogice și critica acestora. Discursul, cu care neîntrecutul profesor de pedagogie dela preparandia din Arad Dr. Petru Pipos, a comemorat pe marele pedagog în adunarea generală a învățătorilor aradani din prilejul bicentenarului nașterii serbat în vara trecută, a apărut acum într'o broșură de toată frumsețea, edita de „Reuniunea învățătorilor dela școlile populare confesionale gr.-ort. române din protopopiatele aradane I—VII”.

Conținutul discursului, ce a pus în admirație învățătorimea și pe distinșii oaspeți din cele mai alese pătri ale societății românești din Arad și împrejurime, este următorul:

Descrierea festivităților bicentenary din Franța și Helvetia.

Caracterizarea vieții culturale și a epocii în care a trăit Rousseau.

Caracterizarea educațiunii și a școlilor din secolul XVIII.

Biografia lui Rousseau. Originea familiei. Lipsa educațiunii din partea mamei. Tatăl nu educă bine pe fiul său. Educația lui

Rousseau în casa preotului Lambercier. Sub protecțiunea Doamnei Warens. În ospiciul catacumenilor din Turin. Abjugarea religiei calviniste. Autodidaxia lui Rousseau. Rousseau ca educator practic în Lyon. Rousseau în saloanele Parisului. Ca secretar de ambasadă în Veneția. Relațiunile lui Rousseau cu Tereza Lavasseur. Tatăl, care-și părăsește copiii. Legăturile cu enciclopediștii. Colaborarea la „Dicționarul enciclopedic“. Tezele Academiei din Dijon. Rousseau abjură religia catolică. „Noua Eloiză“. „Contractul social“. Rousseau compune cea mai bună operă a sa: „Emil, sau despre educațiune“. Ca oaspe la filozoful Hume. Anii din urmă a vieții lui Rousseau. „Confesiunile sale“. Retragerea totală de lume și decesul marelui cugetător. Rudeniile. Eternizarea memoriei.

Sistemul pedagogic al lui Rousseau. Ideile conducătoare ale naturalismului pedagogic. Indicarea conținutului operei „Emil“. Prefața operei „Emil“. Enunțarea principiului conducător a toată educațiunea naturală. Cartea I. a operei „Emil“: (educațiunea până la finea anului al 2-lea). Partea a II-a a operei „Emil“: (dela anul al 2-lea până la finea anului 12-lea). Cartea a III-a a operei „Emil“: (dela anul al 12-lea până la al 15-lea). Cartea a IV-a a operei „Emil“: (educațiunea dela anul al 15-lea înainte până la 20 de ani). Cartea a V-a a operei „Emil“: (educațiunea femeii (Sofiei). Închierarea educațiunii lui Emil și a Sofiei.

Critica sistemului de educațiunea lui Rousseau. Defectele. Calitățile.

Efectele activității lui Rousseau. Efectele ideilor pedagogice. Efectele generale ale întregii activități literare ale lui Rousseau.

Dr. Petru Pipoș a relevat norocos atât defectele cât și avantajele sistemului de educațiune a lui Rousseau, care deși este în contradicere cu sistemul de gândire a filozofiei religioasei din punct de vedere istoric cultural merită a fi cunoscut și de publicul nostru cetitor.

Reuniunea învățătorilor dela școlile populare gr. ort. române din protopopiatele aradane I-VII, care an de an îmbogățește literatura noastră didactică cu câte un op de asemenea valoare, merită sprijinul societății românești.

Brosura se poate comanda (procură) comandă la președintele reuniunii *Iosif Moldovan* director școlar în Arad. Prețul 1 cor. plus 10 fil. porto.

Tot acolo se poate comanda și „*Dr. W. Rein și activitatea sa pedagogică*“ de acelaș autor, cu prețul 50 fileri.

Primim din București esceleanta revistă „*Convorbiri Științifice și Filosofice*“ cu următorul interesant sumar:

Corpul omului: Celula Dr. E. Pécaut. Suflete tari și suflete slabe. René Descartes. Cauza somnului. Emile Gautier. Ce este sufletul omului? E Haeckel. Moartea Liberă. Fr. Nietzsche. Povestea unei picături de apă. Th. Moreux. Laplace V. Anestin. Viața plantelor. Dr. L. Caze. Lavoisier: Omul și opera G. Vasiliad. Conceptul Energiei. W. Ostwald. Savanți și filozofi iluștri **

Ilustrații: Copernic, — Descartes, — Laplace, — Lavoisier, Celule nervoase, — Higroscop, — Higrmetru, — Picături de apă. Un an (12 numere) Lei 4. Un număr 30 bani. Redacția și administrația strada Ca' onfirescu 7. București.

Gabriel Compayré „Pestalozzi și Educația elementară“ Biblioteca pentru toți 768—769.

Una din broșurile cari ar putea interesa corpul didactic de orice grad, fără îndoială e și această traducere în românește a Dlui T. Popovici.

Autorul a scris această carte pentru a contribui la omagiile de recunoștință și admirație datorite celebrului autor al romanului „Leonard și Gertruda“, neobositului învățător și neîntrecutului revelator al desvoltării naturei copilărești. Acest fapt desigur l-a condus pe autor a ne prezenta în o broșură, deși mică dar interesantă, un tablou complet aproape de peripețiile multiple ale vieții, carierei și operile pedagogului și metodicianului Pestalozzi, cum și critica numeroaselor scrieri, fac broșura să prezinte mai mult interes. Prețul 60 bani. A se cere la librăria editoare *Leon Alcalay* București.

Sumarul:

Redacția: „Școala muncii“; *Efrem Moldovan*: „Poezia populară în colecțiunea lui V. Alexandri“: I. S.: „Ce te legeni codrile?“ (prelegere practică); *Traian Mager*: „Cea dintâie gramatică românească, ca manual de școală — alui Radu Tempea 1797“ (urmare și sfârșit). *Partea oficioasă*. *Teodor Mariș*: „Două mijloace prin cari școala populară poate înarmă omimea cu cultura sufletească“ (urmare și sfârșit); *Reviste*: „Școala viitorului“; „Flacăra“; „Ramuri“; *Cronica*: „Inaugurarea monumentului lui Ioan Maiorescu“; „Sărbătorirea centenarului lui Grigore Alexandrescu“; „Comemorarea lui Eudoxiu Hurmuzachi“; „Bojdenca și obiectele lui Ioan Creangă“; *Informațiuni. Bibliografie*.

Tiparul tipografiei diecezane gr.-or. române din Arad.